

AVOIN TIEDE
JA TUTKIMUS

Riskinhallinta tutkimusprosessin avaamisessa

Esa-Pekka Keskitalo, esa-pekka.keskitalo@helsinki.fi,
orcid.org/0000-0002-4411-8452

ATT-osaajakoulutus 29.2.2016

Tämä teos on lisensoitu [Creative Commons Nimeä-JaaSamoin 4.0 Kansainvälinen -lisenssillä](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/).

Urn.fi/URN:NBN:fi-fe201602297956

Tavoite: Dataa käytetään - oikein

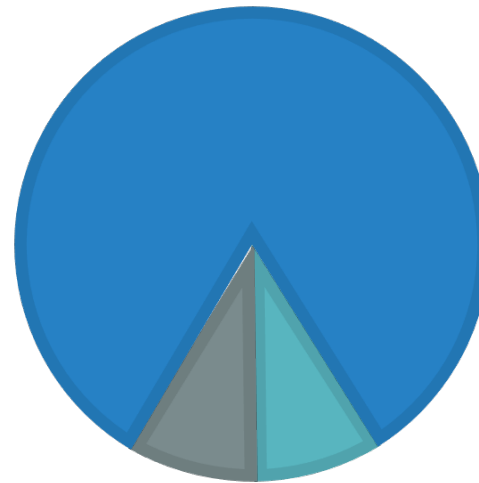

Riskit: dataa (1) ei käytetä – tai (2) käytetään väärin

Hukkainvestoinnit
Etiikka- ja lakiongelmät
Huono tiede

Ihminen on ongelma

■ Teknologia ■ Tietoturva ■ Prosessi

1

DATAA EI KÄYTETÄ

Dataa ei käytetä, koska

Dataa ei enää ole

Data ei löydy

Data on hankalaa

Data on huonoa*

Dataa ei ole enää olemassa

- Data heitetään pois
- Data tuhoutuu
- Data tuhotaan pahantahtoisesti*

Data heitetään pois

- Dataa ei ole hallittu/kuvailtu oikein.
- Roolit ja vastuut ovat epäselvät.
- Prioriteetit vaihtuvat.

Data tuhoutuu

- Teknologia pettää.
- Palvelu / palvelusopimus pettää.
- Ei ole kopioita.

Data ei löydy

- Epämääräinen säilytys, "levyn nurkka"
- Tarpeeton siirtely, "link rot"
- Huono kuvailu
- Huono hakukonenäkyvyys

Dataa on hankala käyttää

- Epäjärjestys
- Dokumentoitu ja kuvailtu huonosti
- Käyttöoikeudet epäselvät
- Teknisesti hankalaa tai epätyypillistä
- Vaikea viitata

2

DATAA KÄYTETÄÄN VÄÄRIN

Dataa käytetään väärin, koska

Julkaisija on huolimaton

Käyttäjä on huolimaton

Tahallinen väärinkäyttö*

Julkaisija on huolimaton

- Käyttää itse väärin toisten aineistoja.
- Julkaisee dataa, jota ei pitänyt julkaista.
- Lisensoi väärin tai epäselvästi.

Käyttäjä on huolimaton / häikäilemätön

- Ymmärtää väärin.
- Ei noudata käytön ehtoja.
- On epäeettinen.
- Tekee ilkivaltaa - tietomurrot yms.

3

MUISTA AINA KIN NÄMÄ

Elinkaaren hallinta

- Tiedonhallinnan suunnittelu
- Ei vain rahoittajia varten
- <http://avointiede.fi/tuuli>

Metatieto

- Syvällinen taso (muuttujatieto yms.)
- Hallinnoinnin ja markkinoinnin taso
- Kuvailutyökalun kehittäminen Kansalliskirjastossa 2016-17
- Etsin-ympäristön kehittäminen (<http://etsin.avointiede.fi/>)

Linkittyvä tieto

- Pysyvät tunnisteet – DOI, URN yms.
  - Helpottavat aineiston tunnistamista
  - Helpottavat aineiston siirtämistä
  - Helpottavat aineistoon viittaamista
- Ontologiat ja muu linkitetty tieto – [Finto.fi](https://www.finto.fi)

Vastuun hallittu siirtäminen

(1) Organisaatiot, joiden vastuulla on paikallisia arkistoja ja tutkimuksen tuotoksia

- a. vastaavat aineistojen, julkaisujen ja menetelmien ja niihin liittyvien metatietojen säilytyksestä
- b. vastaavat metatietojen toimittamisesta kokoaviin palveluihin

(2) Tutkimusaineistoja tuottavat yksiköt, kuten tutkimusryhmät, jotka tuottavat tutkimusaineistoja satunnaisesti

- a. vastaavat tuotosten ja niihin liittyvien metatietojen siirtämisestä paikallisiin, kansallisiin tai kansainvälisiin palveluihin

(3) Tutkimusaineistojen ymmärrettävyyden takaamisesta vastuussa olevat toimijat

- a. vastaavat aineistojen sisällön ymmärrettävyydestä paikallisissa tai kansallisissa palveluissa, erikoissopimuksesta myös kansainvälisissä palveluissa

(4) Kansallisen tason yhteentoimivuudesta ja palveluista vastaavat toimijat

- a. vastaavat metatietojen yhteentoimivuudesta
- b. vastaavat metatietojen kokoamisesta ja yhteisistä näkymistä
- c. vastaavat pitkäaikaissaatavuuteen liittyvistä säilytys- ja saatavuuspalveluista
- d. vastaavat kansainvälisen tason yhteentoimivuudesta ja tietojen vaihdosta

Vastuun hallittu siirtäminen

Vastuista sopiminen
Perimysjärjestys

